

Att göra.

Handlingsplan

Energi och klimat

Länsstyrelsen
Västernorrland

R.U.S.

REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI
FRAMTID VÄSTERNORRLAND 2020

Diarienummer: 423-6227-15

Tryck: Länsstyrelsen Västernorrland, Härnösand 2015

Denna handlingsplan går att få i alternativt format.

Förord

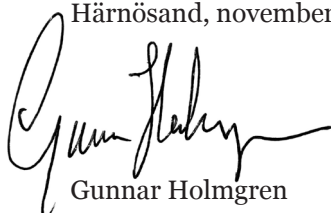
Den regionala utvecklingsstrategin för Västernorrland 2011-2020 pekar ut länets gemensamma färdriktning. Syftet med denna handlingsplan är att lyfta fram ett antal prioriterade insatsområden och aktiviteter som leder till ökad energieffektivisering och minskad klimatpåverkan och som därmed bidrar till att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin.

Ett effektivt utnyttjande av resurser, inklusive energi, utgör en viktig del för ekonomisk tillväxt och en hållbar utveckling. Energieffektivisering bidrar i de flesta fall till en minskad belastning på klimat och miljö och en tryggare energiförsörjning. Hushåll och företag kan spara pengar genom lägre energikostnader och därmed använda sina resurser till annat som bidrar till välfärd och tillväxt. För företag utgör utveckling av energieffektiva produkter och tjänster en växande marknad. Länet har mycket goda förutsättningar för utveckling av teknik för vidareförädling av skogsråvara. Produktion av förnybara drivmedel som t.ex. biodiesel är nödvändigt för att uppnå den långsiktiga prioriteringen om en fossilbränslefri fordonsflotta.

Det är viktigt med en bred samverkan inom länet för att nå de mål som finns uppsatta till år 2020 i länets regionala utvecklingsstrategi. Under arbetet med att ta fram handlingsplanen har samverkan varit en förutsättning som genomsyrat hela processen. Kommuner, företag och andra organisationer har deltagit i arbetet och länsstyrelsens ambition är att den samverkan som nu inletts ska utvecklas.

Handlingsplaner inom andra viktiga områden för länets utveckling är under framtagning.

Härnösand, november 2015

Gunnar Holmgren
Landshövding

Inledning

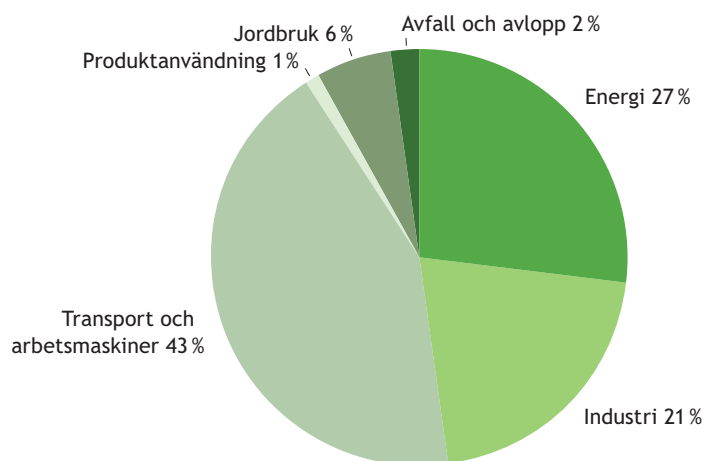
Klimatfrågan är en av vår tids största utmaningar. För att klara klimatutmaningen och främja en hållbar och resurseffektiv energianvändning krävs en bred samverkan globalt, nationellt och regionalt. Flera av insatserna i den här handlingsplan syftar till att utveckla samverkan inom länet i befintliga och nya nätverk.

Västernorrland har kommit långt i arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser. Omställningen från fossila bränslen till biobränslen inom bl.a. skogsindustrin och fjärrvärmeverk har inneburit att utsläppen av växthusgaser i länet har minskat med mer än 40 procent mellan åren 1990 och 2013. Länet har goda förutsättningar att bidra till den nationella visionen om inget nettoutsläpp av växthusgaser år 2050.

Energi- och klimatomställningen innebär samtidigt en möjlighet för utvecklingen i länet. Genom att effektivisera energianvändningen och minska påverkan på klimatet kan företag och kommuner få en konkurrensfördel och samtidigt minska kostnaderna i verksamheten.

Västernorrland har goda förutsättningar att ytterligare öka andelen förnybar energi från bland annat biobränsle, vindkraft och solenergi. Länet ligger på sjunde plats i Sverige avseende installerad effekt vindkraft (halvåret 2015) och ligger i framkant i utvecklingen av förnybara drivmedel som till exempel biodiesel och andra produkter som kan produceras av skogsråvara.

Utsläpp av växthusgaser i Västernorrland 2013

Källa: Länsstyrelsernas utveckling och samverkan inom miljömålssystemet.

Utsläppsuppgifter från 2013 visar att transportsektorn och arbetsmaskiner står för drygt 40 procent av länets utsläpp av växthusgaser och uppvärmning av bostäder, lokaler och förbränningsanläggningar inom industrin

står för knappt 30 procent av utsläppen av växthusgaser. Utsläppen från industriprocesser domineras av en anläggning som står för tre fjärdedelar av utsläppet av växthusgaser.

De planerade insatserna i handlingsplanen syftar i stor utsträckning till att effektivisera energianvändningen inom bebyggelse och företag samt till att minska klimatpåverkan från transportsektorn. Åtgärderna fokuserar på områden som är mest prioriterade ur energi- och klimatsynpunkt och kostnadseffektiva för verksamheterna.

Handlingsplanen utgår från länets regionala utvecklingsstrategi (RUS), Klimat- och energistrategin och de regionala miljömålen. De insatser som finns utpekade ska tillsammans bidra till att uppnå de målsättningar som slagits fast i strategierna.

Handlingsplanen för energi och klimat ska bidra till att uppfylla inriktningsmålet i den regionala utvecklingsstrategin:

År 2020 har vi byggt upp konkurrenskraftiga samhällen och hållbara livsmiljöer över hela länet som ger hög livskvalitet och skapar framtidstro, engagemang och öppenhet

och visionen i Västernorrlands klimat- och energistrategi:

Västernorrlands län ska vara attraktivt och konkurrenskraftigt samt, i såväl näringsliv som samhället i stort, vara Europaledande när det gäller bedömning av förutsättningar, införande av teknik och metoder samt skapande av kunskap inom huvudområdena,

- Energieffektivisering, vilket inbegriper vidareutveckling av befintlig teknik samt utveckling och införande av ny teknik och nya kunskaper
- Energianvändning utifrån länets potentialer av förnybar energi- biomas-sa, vattenkraft, vindkraft, solenergi - vilket inkluderar vidareutveckling av befintlig teknik, utveckling och införande av ny teknik och nya kunskaper samt hantering av målkonflikter i råvaruled och i areella intressen.

Aktiviteterna i handlingsplanen ska bidra till att uppfylla de miljömål som gäller för Västernorrland:

- Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig.

Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.

Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

- Utsläppen av växthusgaser ska minska med 40 procent jämfört med 1990 års nivå.
- Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.

Handlingsplanen gäller under de tre närmaste åren och kommer att revideras regelbundet.

Handlingsplaner

Att arbeta fram konkreta handlingsplaner inom olika områden utifrån den regionala utvecklingsstrategin är ett nytt arbetssätt. Det görs för att tydliggöra vilka insatser som krävs för att uppnå målsättningarna i den regionala utvecklingsstrategin. Exempel på handlingsplaner under utveckling:

RUS – HANDLINGSPLANER*

Handlingsplan för företagande och entreprenörskap	Handlingsplan för transportinfrastruktur	Handlingsplan för landsbygdsutveckling
Handlingsplan för innovation	Handlingsplan för informations- och kommunikationsteknik (IKT)	Handlingsplan för kompetensförsörjning
Handlingsplan för energi och klimat	Handlingsplan för jämställdhet	Handlingsplan för integration

* Handlingsplanerna kommer att vara styrande för finansiering från anslag för regional tillväxt och vägledning för Landsbygdsprogrammet, Regionalfonden, Socialfonden, Havs- och fiskerifonden, Interreg med flera.

Tillvägagångssätt och avgränsning

Energi- och klimatfrågorna spänner över samtliga sektorer i samhället. I denna första version av handlingsplan har det varit nödvändigt att begränsa omfattningen. I två arbetsmöten med länets kommuner, Trafikverket, Landstinget, Kommunförbundet och Energikontoret bestämdes att den första versionen av handlingsplan ska omfatta följande fem områden: små och medelstora företag, fastighetssektorn, transporter, besöksnäring och konsumtion.*

Områden och projekt som kan få finansiering från regionala strukturfondsprogrammet har prioriterats. Området konsumtion är viktigt ur klimatsynpunkt men har enbart till viss del arbetats in i den första versionen av handlingsplan. Länsstyrelsen har för avsikt att i framtida revidering av handlingsplanen lyfta fram konsumtionsfrågor i ett bredare perspektiv.

*För ytterligare information om arbetsprocessen, se bilaga 1.

Utveckling och kommersialisering av skogsråvara, bioraffinaderi, energi- och miljöteknikbranscher etc. är viktigt för en minskad klimatpåverkan och en utveckling inom länet. Dessa branscher och områden hanteras i huvudsak inom handlingsplanerna för företagande och entreprenörskap samt innovation.¹

Inom området fastighetssektorn har representanter från privata och offentliga fastighetsbolag och kommuner i arbetsmöte arbetat fram förslag på aktiviteter för att minska sektorns klimatpåverkan och effektivisera användningen av energi. På motsvarande vis har ett antal små och medelstora företag under ett arbetsmöte arbetat fram förslag på aktiviteter för att minska företagens klimatpåverkan och effektivisera användningen av energi.

En stor del av insatser och aktiviteter inom transportsektorn hanteras inom handlingsplanen Transportinfrastruktur.² I den handlingsplanen finns aktiviteter kring bl.a. kollektivtrafik samt gång- och cykel. I denna handlingsplan ingår andra delar inom transportområdet som t.ex. förnybara drivmedel och laddinfrastruktur.

Arbetet med att konkretisera insatser inom besöksnäringen har påbörjats i dialog mellan destinationerna Höga kusten och Sundsvall samt Landstinget som driver det regionala främjandet av besöksnäringen. Insatser inom besöksnäringen kommer att utvecklas i kommande revidering av handlingsplanen.

¹. Handlingsplan för innovation är under framtagande

². www.lansstyrelsen.se/vasternorrland

Prioriterade områden och aktiviteter

Prioriteringar av områden och aktiviteter är ett resultat av en bred samverkansprocess under november 2014 - juni 2015.

Sammanställningarna nedan kommer att revideras regelbundet. Det kan komma till fler aktiviteter och falla bort aktiviteter beroende på hur projektägare slutligen tar ställning till ett genomförande. Länsstyrelsens målsättning är att det ska bildas projekt med deltagare från offentlig sektor, näringsliv och utbildningssektorn. Projekt- och investeringsstöd från regionala strukturfondsprogrammet och stödet till lokala klimatinvesteringar 2015-2018 ger goda förutsättningar för en hållbar utveckling i länet.

I sammanställningar nedan anges prioriterade områden inom respektive sektor samt exempel på planerade aktiviteter med deltagande organisationer där den som är understruken planerar och initierar projekt inom aktiviteten.

Små och medelstora företag

Samverkan för utbyte av erfarenheter och samarbete

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER	ANSVAR/DELTAGARE
Nätverket för Hållbar Energi ska vara en mötesplats för energiansvariga i företag och offentliga verksamheter.	<u>Energikontoret</u> Små och medelstora företag
Samverkan mellan Mittuniversitetet och företag. Exjobb, student-samverkan, avancerad kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte, benchmarking och forskning	<u>Mittuniversitetet</u> Företag Energidalen

Energi- och miljökrav vid upphandling

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER	ANSVAR/DELTAGARE
Innovationsupphandling. Upphandling som främjar utveckling och införande av nya lösningar och innovationer för en hållbar tillväxt.	<u>Biobusiness Arena</u> Offentlig sektor Företag
Utveckla energikrav vid upphandling av entreprenader inom energieffektivisering, bygg och anläggning.	<u>Energikontoret</u> Företag Offentliga verksamheter

Energieffektivisering av processer i verksamheten och lokaler

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER	ANSVAR/DELTAGARE
SMF omfattas inte av lagen om energikartläggning. Genom energikartläggning och framtagande av förslag på kostnadseffektiva åtgärder kan företaget minska sina kostnader, minska energianvändningen och därmed öka energieffektiviteten.	<u>Energikontoret</u> Små och medelstora företag
Energieffektivisering i byggnader. I projekten ingår utvärdering av teknik och uppförande av demoanläggningar.	<u>Levande filter</u> Företag Konsulter Akademi
Energiledning Light med miljödiplomering är ett energiledningssystem utökat med ett enkelt miljöledningssystem. Aktiviteten bidrar till praktisk användning av Energiledningssystem Light och miljödiplomering.	<u>Energikontoret</u> Företag

Ökad användning av energieffektiv belysning

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER	ANSVAR/DELTAGARE
LED belysning i master, vägar och parkering. Utarbeta vägledning för utomhusbelysning som ger rätt ljus, på rätt ställe, till rätt drifts- och underhållskostnad. Genomföra pilotupphandlingar för exempelvis park- och gatubelysning och stora anläggningar som ishallar.	<u>Energikontoret</u> Företag Offentlig sektor

Fastighetssektorn

Inom fastighetssektorn bedrivs ett fortlöpande arbete med att effektivisera energianvändningen för bl.a. uppvärmning, driftsel och belysning. I sammanställningen nedan beskrivs aktiviteter som mer har karaktären av nya metoder och arbetssätt samt nya tekniker för energieffektivisering och användning av förnybar energi.

Återanvändning av byggmaterial

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER	ANSVAR/DELTAGARE
Återanvändning av byggmaterial som t.ex. dörrar, fönster, porslinsgammalt och nytt.	<u>Solatium Hus & Hem</u> Energidalen

Energi- och miljökrav vid upphandling

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER	ANSVAR/DELTAGARE
Energikrav vid upphandling innebär en minskad energianvändning inom sektorerna bygg och anläggning. Aktiviteten syftar till framtagande av gemensamma energikrav vid upphandling av entreprenader inom energieffektivisering, bygg och anläggning.	<u>Energikontoret</u> Fastighetssektorn

Energieffektivisering av lokaler och bostäder

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER

En Energieffektiviseringsmäklare gör först en grundlig energikartläggning och därefter tas offerter in inför ett genomförande. Lönsamheten för investeringen beräknas. Energieffektiviseringsmäklarna ska även skapa kontakter med lämpliga finansiärer för investeringarna genom exempelvis EPC.

ANSVAR/DELTAGARE

Energikontoret
Energidalen
Fastighetsägare
Övriga typer av företag

Hur långt ska vi energieffektivisera? Energieffektivisering med hänsyn till olika prismodeller för fjärrvärme och el. Metodik för energieffektivisering kan vara t.ex. Totalmetodik som utvärderas och utökas med olika prismodeller.

Energikontoret
Diös
Solatum Hus & Hem
Sundsvalls kommun
Härnösand Energi & Miljö,
Övik Energi

Energiledning Light med miljödiplomering är ett energiledningssystem utökat med ett enkelt miljöledningssystem. Aktiviteten bidrar till praktisk användning av Energiledningssystem Light och miljödiplomering.

Energikontoret
Företag

Kompetensutveckling inom energieffektivisering och energieffektivt byggande

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER

Regional forskarskola inom fastighetssektorn.

ANSVAR/DELTAGARE

Mittuniversitetet
Företag

Energiprojekt med konsulter och exjobbare för att överföra kunskap om bl.a. energisystem. Utveckling av teknik- och kompetenscenter inom energi och energieffektivisering.

Energidalen
Solatum Hus & Hem

Nätverket för Hållbar Energi ska vara en mötesplats för energiansvariga i företag och offentliga verksamheter.

Energikontoret
Företag
Offentlig verksamhet

Energialog Västernorrland innefattar dialog och samverkan mellan olika aktörer för ökad kvalitet och effektivitet vid byggande och förvaltning av bostäder och lokaler. Temaområden är bl.a. bostadsbyggande där syftet är att påskynda renoveringstakten och energieffektiviseringen. Ett annat temaområde är att nybyggnationer ska uppföras som nära noll energihus.

Energikontoret
Fastighetsförvaltare
Fastighetsägare
Entreprenörer
Konsulter
Energibolag
Banker
Kommuner
Akademi
Myndigheter
Andra organisationer

Kompetensutveckling för brukare. Ett ökat antal nyanlända från andra länder aktualiserar behov av utbildning i energi och klimatfrågorna. Metodutveckling behövs för att hitta former för ökad kunskap inom klimat och hållbar energianvändning som ett led i integrationsprocessen.

Landstinget
Kommuner

Hållbart byggande

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER	ANSVAR/DELTAGARE
HåBo-Hållbart byggande och boendes övergripande mål är förbättrad attraktivitet, innovationskraft och konkurrenskraft för branscher inom byggande och boende i mellersta Norrland.	Mittuniversitetet Sundsvalls kommun Östersunds kommun
Energi- och miljöåtgärder vid ombyggnad. Framtagande av metoder för prioritering av kostnadseffektiva åtgärder för energieffektivisering i samband med ombyggnad av privata och offentliga lokaler för att tillgodose nya krav från hyresgäster och brukare.	Norrporten Landstinget Kommuner
Miljöklassning och miljöcertifiering av byggnader är ett verktyg för att få energieffektiva byggnader med hög miljöprestanda. För ny- och ombyggnadsprojekt avgörs vilket system som bör användas samt vilken nivå på klassningen och certifieringen projektet ska sikta mot.	Energikontoret Sundsvalls kommun Norrporten
Ökad användning av trämaterial vid byggnation.	Biobusiness Arena Intressenter inom byggsektorn

Ökad användning av förnybar energi

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER	ANSVAR/DELTAGARE
Förnybar el med solceller. Utredning av bl.a. utformning, placering och dimensionering av solcellsanläggning för att göra det möjligt att uppföra anläggningar i stor skala. Är det lönsamt att överdimensionera anläggning för att få intäkter från försäljning av el? När ska solcellsanläggningen placeras på tak, vägg eller mark? Framtagande av solkartor och modeller för försäljning av el till nät. Genomförande av demo/pilotanläggning.	Energikontoret Landstinget Hemfosa Övikshem Norrporten BAE System Ådalens bildemontering m.fl.
Installation av solceller inom kommunens fastigheter.	Timrå kommun
Installation av solceller med koppling till laddinfrastruktur för fordon.	Örnsköldsviks kommun
Installation av solceller på Härnösand Energi & Miljö:s fastigheter.	Härnösand Energi & Miljö
Säsongslagring av energi i värmelager som laddas med solvärme/värme-pump. Testanläggning för utvärdering av tekniken i kallt klimat.	Örnsköldsviks kommun

Fastighetsförvaltning för ett effektivt utnyttjande av energi

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER	ANSVAR/DELTAGARE
Vidareutveckla IT-baserade stödsystem för energiuppföljning och visualisering av energiförbrukningar i fastigheter med återkoppling till brukare.	Energikontoret Landstinget Hemfosa Övikshem Härnösand Energi & Miljö Solatum Hus & Hem Övik Energi
Samverkan med energibolag m.fl. om mätvärden i projektet Ekorren. En viktig fråga är valet av parametrar som ger god kvalitet och passar alla.	Sundsvalls kommun Norrporten Härnösand Energi & Miljö

Transporter

Aktiviteter inom området transporter hanteras i stor utsträckning i handlingsplanen för transportinfrastruktur. I den handlingsplanen finns aktiviteter kring bl.a. kollektivtrafik samt gång- och cykel. I tabell nedan finns aktiviteter inom områden som ej tas upp i handlingsplan för transportinfrastruktur.

Ökad användning av icke fossila drivmedel

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER	ANSVAR/DELTAGARE
Ökad användning av förnybara drivmedel i tunga fordon och minskade utsläpp från fordon och arbetsmaskiner.	<u>Sundfrakt</u> Transportföretag Biobusiness Arena
”Advanced biofuels” syftar till att producera biobaserad metan (SNG) och flytande biobränslen i kombination med annan produktion. Processen lämpar sig väl att integrera med skogsindustriella processer där man har ligninöverskott.	<u>Mittuniversitetet</u> Industrin
Byte från diesel-/elhybridbussar till elbussar och/eller plugin-hybridbussar på en stadsbuslinje inklusive fordon och laddinfrastruktur.	<u>Sundsvalls kommun</u> Din Tur Nobina
Byte från dieselbussar till biogasbussar på busstrafiken mellan kommun-delscentrum och Sundsvalls stad. Detta kräver nya bussar, ombyggnad i verkstad, samt tankanläggning för biogas vid ett eller flera garage/depåer.	<u>Sundsvalls kommun</u> Din Tur Nobina
Utbyggnad av laddinfrastruktur för elfordon vid kommunens fastigheter.	<u>Sundsvalls kommun</u> Sundsvall Elnät Örnsköldsviks kommun
LNG-hub i Logistikparken samt tankställe med LNG/LBG (flytande biometan) för tunga fordon i anslutning till E4 och/eller E14.	<u>Sundsvall Logistikpark</u> Sundsvalls kommun Privata aktörer
Utbyggnad av laddinfrastruktur för elfordon inom kommunen.	<u>Härnösand Energi & Miljö</u> <u>Övik Energi</u> Sollefteå kommun
Elfordon inom kommunens verksamheter som bedrivs i områden med stora avstånd (t.ex. hemtjänst i kommunens ytterområden) kräver fordon med längre räckvidd och/eller väl utbyggd laddinfrastruktur.	<u>Sundsvalls kommun</u> <u>Örnsköldsviks kommun</u> <u>Sollefteå kommun</u>
Produktionsanläggning för biogas/fordonsgas baserat på rötning av matavfall. Anläggningen dimensioneras för att producera upp till 6 miljoner nm ³ förnybar fordonsgas vilket kan ersätta 6 000 m ³ diesel.	<u>Sundsvalls kommun</u> Östersunds kommun Hudiksvalls kommun
Tillvaratagande och ev. förädling av överskottsenergi från industrier. T.ex. vätgas som fordonsbränsle, där en kedja av uppgradering, infrastruktur och fordon byggs upp i samverkan mellan offentliga och privata aktörer.	<u>Sundsvalls kommun</u> (genom projektet Smart Green Region Mid Scandinavia) Biobusiness Arena Privata aktörer
Uppförande av fordonsgasmack i Härnösand och marknadsintroduktion av gasfordon i Härnösand.	<u>Härnösand Energi & Miljö</u>
Uppförande av tankstation för biogas i Örnsköldsvik och marknadsintroduktion av gasfordon i Örnsköldsvik.	<u>OK Örnsköldsvik</u> Örnsköldsviks kommun

Ökad användning av icke fossila drivmedel

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER

Utökad kapacitet, fas 2, vid biogasanläggning för rötning av externt matavfall och avloppsslam med nyttiggörandet av rötresten som gödsel/jordförbättring. Samordning av omhändertagande av gödsel från lantbruk är en möjlig utökning i fas 3.

ANSVAR/DELTAGARE

Härnösand Energi & Miljö

Besöksnäring

Arbetet med att konkretisera insatser inom besöksnäringen har påbörjats i dialog mellan destinationerna Höga kusten och Sundsvall samt Landstinget som driver det regionala främjandet av besöksnäringen. Insatser inom besöksnäringen kommer att utvecklas i kommande revidering av handlingsplanen.

Besöksnäringen är en av de snabbast växande branscherna i Västernorrland. Hållbarhetsfrågorna är viktiga för en fortsatt utveckling av besöksnäringen i länet.

Miljöpåverkan sker genom resan till destinationen samt miljöpåverkan som besökaren har under sin vistelse inom destinationen.

En destinations möjligheter att styra transportsätt beror på det geografiska läget och infrastrukturen i länet. En utvecklad kollektivtrafik med buss och tåg kan på sikt öppna upp för mer miljöanpassade alternativ. I det fortsatta hållbarhetsarbetet är insatser för att kunna resa miljöanpassat inom destinationen genom t.ex. cykling och vandring prioriterat. Andra områden som kan utvecklas är miljöanpassade besöksnäring produkter som till exempel lokala livsmedel och guideverksamhet.

För att minska miljöpåverkan från de aktiviteter som utförs krävs samarbete och dialog med de företag och organisationer som levererar produkterna. Genom att stötta företagen i att bli mer klimat- och energieffektiva kan deras konkurrenskraft stärkas och samtidigt bidra till en mindre miljöpåverkan.

Aktiviteter inom området besöksnäring

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER

Arbeta fram en regional strategi för Västernorrlands besöksnäring med inriktning hållbar besöksnäring. Strategin syftar till att skapa tydlighet i hur länets aktörer inom besöksnäringen ska arbeta tillsammans för att nå uppsatta mål. Strategin syftar också till att koppla samman den nationella strategin med de lokala strategier och handlingsplaner som finns på destination- och kommunnivå.

ANSVAR/DELTAGARE

Landstinget
Företag och organisationer inom besöksnäringen

fortsättning ►

Aktiviteter inom området besöksnäring

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER

Genomföra en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för länets besöksnäring. ÅVS genomförs enligt Trafikverkets metod under våren 2016. Syftet är att lyfta förutsättningarna för besöksnäringen, dess behov och tydliggöra hur näringen ser på framtiden. Utifrån detta görs prioriteringar och strategiska val. Underlaget utgör ett stöd för Trafikverket när det gäller insatser som rör besöksnäring. Underlaget utgör också ett värdefullt inspel i den kommande revideringen av länstransportplanen.

ANSVAR/DELTAGARE

Landstinget
Trafikverket
Berörda organisationer
och företag

Konsumtion

Många av miljöproblemen orsakas indirekt av vår konsumtion. Det gäller bl.a. klimatpåverkan, energi- och resursanvändning och påverkan av miljögifter. Behovet av att ta hänsyn till konsumtionens totala och globala miljöpåverkan inom dessa områden har blivit allt tydligare. Detta lyfts särskilt fram i Generationsmålet som beskriver att konsumtionsmönstren av varor och tjänster ska orsaka så små miljö- och hälsoproblem som möjligt. I denna första version av handlingsplan för energi och klimat har inte gjorts någon genomarbetning av området konsumtion. Länsstyrelsen har för avsikt att i framtida revidering av handlingsplanen lyfta fram konsumtionsfrågor i ett bredare perspektiv.

Offentlig upphandling omsätter, enligt Konkurrensverket, cirka 600 miljarder kronor per år i Sverige. Offentlig sektor har stora möjligheter att påverka tillverkare och leverantörer av varor och tjänster i en mer hållbar riktning. Erfarenheter från offentlig upphandling kan även inspirera företag och privatpersoner till hållbara inköp.

Energi- och miljökrav vid upphandling

EXEMPEL PÅ AKTIVITETER

Framtagande av upphandlingspolicy med höga hållbarhetskrav inom bl.a. energi, miljö och lokal produktion.

ANSVAR/DELTAGARE

Härnösands kommun
Landstinget
Kommuner

Bilaga 1 - Process vid framtagandet av handlingsplanen

Arbetsmöte 3 november 2014 med energi och klimatgrupp

Vid mötet deltog representanter från länets kommuner, Landstinget, Trafikverket, Kommunförbundet, Energikontoret och Länsstyrelsen.

Arbetsmöte 11 december 2014 med energi och klimatgrupp

Vid mötet deltog representanter från länets kommuner, Landstinget, Trafikverket, Kommunförbundet, Energikontoret och Länsstyrelsen.

Arbetsmöte 23 mars 2015 med fastighetssektorn

Vid mötet deltog representanter från privata och offentligt ägda fastighetsföretag, kommuner, Landstinget samt andra berörda organisationer.

Arbetsmöte 14 april 2015 med små och medelstora företag

Inbjudan skedde genom ett brett utskick till länets små och medelstora företag. Vid mötet deltog 16 representanter från små och medelstora företag samt andra berörda organisationer.

Uppföljning av handlingsplan energi och klimat

Uppföljningsträff 1 med energi och klimatgruppen	Maj 2016
Uppföljningsträff 2 med energi och klimatgruppen	December 2016
Uppföljningsträff 3 med energi och klimatgruppen	Maj 2017
Uppföljningsträff 4 med energi och klimatgruppen	December 2017

REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI
FRAMTID VÄSTERNORRLAND 2020

År 2020 ska vi nå målen i den regionala utvecklingsstrategin

Det här är en handlingsplan som identifierar hur vi i Västernorrland tillsammans ska nå de mål som finns uppsatta i den regionala utvecklingsstrategin, RUS. Planen är framtagen i bred samverkan med aktörer i länet. Länsstyrelsen har ansvar för den regionala utvecklingsstrategin och samordnar och publicerar därför handlingsplanerna.

Handlingsplanen är ett verktyg för länsstyrelsens prioriteringar av projektansökningar och listar aktiviteter kopplade till strategins mål.

På vår webb kan du läsa mer om RUS och handlingsplanerna som ingår i den.

Länsstyrelsen
Västernorrland